

<https://www.youtube.com/watch?v=xP58Lx6JL44#t=389>

Η παραλογή αυτή είναι ένα από τα γνωστότερα και ωραιότερα δημιουργήματα της λαϊκής μούσας και στηρίζεται σε μια μακρά παράδοση, σχετική με τη θεμελίωση μεγάλων έργων. Από τους αρχαίους ακόμα χρόνους υπήρχε η **δοξασία** ότι, για να στερεωθεί και να προφυλαχθεί από κάθε κίνδυνο ένα κτίσμα, έπρεπε να θυσιαστεί στα θεμέλιά του κάποιο ζωντανό πλάσμα. Το γεφύρι της Άρτας, ένα έργο τόσο δύσκολο και θαυμαστό για την εποχή του, ενέπνευσε το ομώνυμο δημοτικό τραγούδι και πλούτισε την παράδοση με το δικό του θρύλο. Παραλλαγές του τραγουδιού, που αναφέρονται και σε άλλα γεφύρια ή οικοδομήματα, υπάρχουν όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και σε όλη την περιοχή των Βαλκανίων. Το κείμενο που ακολουθεί είναι η **κερκυραϊκή παραλλαγή Του γιοφυριού της Άρτας**, από την έκδοση του Νικόλαου Γ. Πολίτη Εκλογαί από τα τραγούδια του ελληνικού λαού (1914).

https://www.youtube.com/watch?v=TwjeiFNm_l4#t=165

Οι παραλογές αποτελούν μια ιδιαίτερη κατηγορία δημοτικών τραγουδιών. Έχουν όλα τα γνωρίσματα που διακρίνουν γενικά τη δημοτική ποίηση. Παράλληλα, όμως, παρουσιάζουν και ορισμένα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, με τα οποία ξεχωρίζουν από τις άλλες κατηγορίες δημοτικών τραγουδιών. Συγκεκριμένα, οι παραλογές, ως ιδιαίτερη κατηγορία δημοτικών τραγουδιών, παρουσιάζουν τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- + α) είναι συνήθως **πολύστιχα ποιήματα με αφηγηματικό**. Από την άποψη αυτή, πλησιάζουν κάπως και συγγενεύουν με τα ακριτικά τραγούδια. Ορισμένες μάλιστα φορές, δεν είναι και τόσο ευδιάκριτα τα όρια μεταξύ των παραλογών και των ακριτικών τραγουδιών.
- + β) αντλούν το **περιεχόμενό** τους από αρχαίους ελληνικούς μύθους, από νεότερες παραδόσεις, από διάφορα δραματικού χαρακτήρα κοινωνικά περιστατικά, από την ιστορική μνήμη, ή έχουν υπόθεση εντελώς πλαστή
- + γ) παρουσιάζουν έντονα **παραμυθιακά και εξωλογικά στοιχεία**, δηλαδή στοιχεία που η λογική μας δεν τα δέχεται ως πραγματικά και φυσικά
- + δ) παρουσιάζουν το χαρακτηριστικό της **αφηγηματικής πυκνότητας στην**

πλοκή του μύθου, με αποτέλεσμα να διακρίνονται από έναν γρήγορο και γοργό ρυθμό στην όλη ροή και εξέλιξη του μύθου
ε) διαφέρουν ριζικά από άλλα αφηγηματικά τραγούδια, γιατί η υπόθεσή τους παρουσιάζει **στοιχεία έντονης δραματικότητας**.

Σαράντα πέντε μάστοροι κι εξήντα μαθητάδες
γιοφύρι εθεμέλιωναν στην Άρτας το ποτάμι.
Ολημερίς το χτίζανε, το βράδυ εγκρεμιζόταν.
Μοιρολογούν οι μάστοροι και κλαίν οι μαθητάδες:
"Αλοΐμονο στούς κόπους μας, κρίμα στις δούλεψές
μας,
ολημερίς να χτίζουμε το βράδυ να γκρεμιέται."
Πουλάκι εδιάβη κι έκατσε αντίκρυ στό ποτάμι,
δεν εκελάηδε σαν πουλί, μηδέ σαν χηλιδόνι,
παρά εκελάηδε κι έλεγε ανθρωπινή λαλίτσα:
"Αν δε στοιχειώσετε άνθρωπο, γιοφύρι δε στεριώνει,
και μη στοιχειώσετε ορφανό, μη ξένο, μη διαβάτη,
παρά του πρωτομάστορα την όμορφη γυναίκα,
που έρχεται αργά τ' αποταχύ και πάρωρα το γιόμα."

Τ' άκουσ' ο πρωτομάστορας και του θανάτου πέφτει.
Πιάνει, μηνάει της λυγερής με το πουλί τ' αηδόνι:
Αργά ντυθεί, αργά αλλαχτεί, αργά να πάει το γιόμα,
αργά να πάει και να διαβεί της Άρτας το γιοφύρι.
Και το πουλι παράκουσε κι αλλιώς επήγε κι είπε:
"Γοργά ντύσου, γοργά άλλαξε, γοργά να πας το γιόμα,
γοργά να πας και να διαβείς της Άρτας το γιοφύρι."

Να τηνε κι εξαναφανεν από την άσπρη στράτα.
Την είδ' ο πρωτομάστορας, ραγίζεται η καρδιά του.
Από μακριά τους χαιρετά κι από κοντά τους λέει:
"Γειά σας, χαρά σας, μάστοροι και σεις οι μαθητάδες,
μα τι έχει ο πρωτομάστορας και είναι βαργιομισμένος;
"Το δαχτυλίδι το 'πεσε στην πρώτη την καμάρα,
και ποιος να μπει, και ποιος να βγει, το δαχτυλίδι νά 'βρει;"
"Μάστορα, μην πικραίνεσαι κι εγώ να πά σ' το φέρω,
εγώ να μπω, κι εγώ να βγω, το δαχτυλίδι νά 'βρω."
Μηδέ καλά εκατέβηκε, μηδέ στη μέση επήγε,
"Τράβα, καλέ μ' τον άλυσο, τράβα την αλυσίδα
τι όλον τον κόσμο ανάγειρα και τίποτες δεν ήβρα."

Ένας πηχάει με το μυστρί κι άλλος με τον ασβέστη,
πάρνει κι ο πρωτομάστορας και ρίχνει μέγα λίθο.
"Αλίμονο στη μοίρα μας, κρίμα στο ριζικό μας!
Τρεις αδελφάδες ήμαστε, κι οι τρεις κακογραμμένες,
η μια 'χτισε το Δούναβη, κι η άλλη τον Αφράτη
κι εγώ η πλιό στερνότερη της Άρτας το γιοφύρι.
Ως τρέμει το καρυόφυλλο, να τρέμει το γιοφύρι,
κι ως πέφτουν τα δεντρόφυλλα, να πέφτουν οι διαβάτες."

"Κόρη, το λόγον άλλαξε κι άλλη κατάρα δώσε,
πο 'χεις μονάκριβο αδελφό, μη λάχει και περάσει."
Κι αυτή το λόγον άλλαζε κι άλλη κατάρα δίνει:
"Αν τρέμουν τ' άγρια βουνά, να τρέμει το γιοφύρι,
κι αν πέφτουν τ' άγρια πουλιά, να πέφτουν οι διαβάτες,
τί έχω αδελφό στην ξενιτιά, μη λάχει και περάσει."

Μια άλλη παραλλαγή, πιο ήπια, στο επίμαχο σημείο της «βίαιης» ανθρωποθυσίας του θρύλου λέει πως μόλις έφθασε στο γεφύρι η γυναίκα του Πρωτομάστορα εκείνος:

«Ευθύς τον ίσκιο άρπαξε και παίρν' και τη στοιχειώνει»
Και αφού πήρε το ανάστημά της από τον ίσκιο, της λέγει:
«Σύρε, Κυρά μου, στο καλό και στη καλή την ώρα
κι όσο να πά' στο σπίτι της πέφτει και αποθαίνει» (Δηλαδή το ίδιο ακριβώς αποτέλεσμα αφού η γυναίκα του μένει σαν οπτασία,
χωρίς πλέον ίσκιο, δεν ακούγεται όμως τόσο μακάβριο)

Ενότητες

- ✚ **1η Ενότητα (στ.1-6):** Εισαγωγή - Το χτίσιμο και το γκρέμισμα του γεφυριού
- ✚ **2η Ενότητα (στ.7-13):** Το πουλί με την ανθρώπινη φωνή υπαγορεύει ως λύση τη θυσία της γυναίκας του πρωτομάστορα.
- ✚ **3η Ενότητα (στ.14-20):** Η υποταγή στη μοίρα.
- ✚ **4η Ενότητα (στ.21-29):** Η άφιξη της γυναίκας και η εξαπάτηση της από τους μαστόρους.
- ✚ **5η Ενότητα (στ.30-34):** Το στοίχειωμα της κόρης
- ✚ **6η Ενότητα (στ.35-40):** Ο θρήνος και η κατάρα.
- ✚ **7η Ενότητα (στ.41-46):** Η αλλαγή της κατάρας σε ευχή για το στέριωμα του γεφυριού.

Θεματικοί άξονες

- ✚ Τα μεγάλα και σπουδαία έργα απαιτούν ανθρώπινες θυσίες. Το μεγάλο κόστος του έργου του, στην προσωπική και οικογενειακή του ζωή, το υφίσταται ο αρχηγός.
- ✚ Η δύναμη της κατάρας αυτών που πρόκειται να πεθάνουν είναι πολύ μεγάλη και επηρεάζει τη ζωή των ζωντανών.
- ✚ Ο άνθρωπος δεν μπορεί να αποφύγει το πεπρωμένο του.
- ✚ Η δύναμη της αδελφικής αγάπης.

Το τραγούδι δομείται σε τρεις σκηνές. Να επισημάνετε τις εικόνες που απαρτίζουν την καθεμιά.

Η πρώτη σκηνή (στ.1-20) περιλαμβάνει τις εξής εικόνες:

- **Στ.1-6:** Το χτίσιμο και το γκρέμισμα του γεφυριού, καθώς και ο θρήνος των μαστόρων για τον άδικο κόπο που καταβάλλουν.
- **Στ.7-13:** Η εμφάνιση του πουλιού και η τραγική λύση που φέρνει.
- **Στ.14-20:** Το μήνυμα που μεταφέρει το πουλί στη γυναίκα του πρωτομάστορα.

Η δεύτερη σκηνή (στ.21-32) περιλαμβάνει τις εξής εικόνες :

- **Στ.21-22:** Η εμφάνιση της γυναίκας και η ψυχική οδύνη του πρωτομάστορα.
- **Στ.23-29:** Η εξαπάτηση της γυναίκας από τους μαστόρους σχετικά με τη στενοχώρια του άντρα της.
- **Στ.30-32:** Το κατέβασμα της κόρης στο ποτάμι, για να βρει το δαχτυλίδι του άντρα της.

Η τρίτη και τελευταία σκηνή (στ.33-46) περιλαμβάνει τις εξής εικόνες :

- **Στ.33-34:** Το στοίχειωμα της γυναίκας
- **Στ.35-40:** Η κατάρα της να μη στεριώσει το γεφύρι

Τι φανερώνει ο μεγάλος αριθμός εργατών που απασχολούνται στο χτίσιμο του γεφυριού;

Ο μεγάλος αριθμός των μαστόρων (σαράντα πέντε) και των μαθητάδων (εξήντα) χρησιμοποιείται για να δώσει έναν υπερβολικό τόνο στο ποίημα αλλά και για να φανερώσει τη μεγάλη σημασία του έργου που απαιτεί τόσο πολλούς ανθρώπους για την ολοκλήρωσή του.

Εκφραστικά μέσα στην ενότητα (1-13)

Υπέρβλη: 45 μάστοροι και εξήντα μαθητάδες

Επανάληψη στίχων

Προσωποποίηση: το πουλί χρησιμοδοτεί

Παρομοίωση: Σα πουλί, σα χελιδόνι

Σχήμα άρσης και θέσης: στους στίχους 8-9 & 11-12

Ασύνδετο σχήμα: στίχοι 3,5,6,11 κ.λ.π.

Ποιο πρόβλημα υπάρχει στο χτίσιμο του γεφυριού και ποια λύση δίνεται;

Ο τρίτος στίχος αποκαλύπτει τη δυσκολία της πραγμάτωσης του έργου μέσα από αντιθετικές έννοιες: ολημερίς / το βράδυ, το χτίζανε-εγκρεμιζόταν (μαγική διάσταση). Στους στίχους 4-6 φανερώνεται η μεγάλη απογοήτευση και η απόγνωση των μαστόρων και των μαθητάδων μπροστά στο μαγικό αυτό φαινόμενο. Δρομολογεί τη λύση μπροστά στο αδιέξοδο με την εμφάνιση του πουλιού. Το πουλί στα δημοτικά τραγούδια εμφανίζεται ως αγγελιοφόρος σημαντικών μηνυμάτων και μάλιστα παρουσιάζεται προσωποποιημένο (ανθρώπινη λαλίτσα). Με τους στίχους 9-13 παρουσιάζεται άμεσα και με σαφήνεια το περιεχόμενο του μηνύματος του πουλιού: Για να στεριώσει το γεφύρι, είναι ανάγκη να θυσιασθεί άνθρωπος όχι όμως οποιοσδήποτε άνθρωπος (ορφανό, ξένος, διαβάτης) παρά ένα πολύ σημαντικό πρόσωπο που δεν είναι άλλο από την όμορφη γυναίκα του πρωτομάστορα που εμφανίζεται το πρωί και το μεσημέρι και παραστέκεται στο σύζυγό της. Η επανάληψη τονίζει την επιλογή του θύματος και εντείνει την τραγικότητα της σκηνής.

Ποια η σημασία των επιρρημάτων αργά- γοργά στην εξέλιξη της υπόθεσης;

Ο πρωτομάστορας με την επανάληψη του επιρρηματος «αργά» προσπαθεί να καθυστερήσει τη θυσία της γυναίκας του με την ελπίδα ότι κάτι μπορεί να αλλάξει την τελευταία στιγμή. Το πουλί, όμως, παραποιεί εσκεμμένα την εντολή για δώσει λύση στο πρόβλημα γεγονός που επιτείνει την τραγικότητα της σκηνής. Ταυτόχρονα, δηλώνεται το αναπόδραστο της μοίρας.

Να εντοπίσετε στοιχεία τραγικής ειρωνείας στους στίχους που περιγράφουν την άφιξη της γυναίκας.

Ενώ οι ακροατές και αναγνώστες γνωρίζουν τι πρόκειται να συμβεί μετά την άφιξη της νεαρής γυναίκας στο γεφύρι, η ίδια πρόθυμα και πρόσχαρα υπακούει στο πεπρωμένο της. Ταυτόχρονα η τραγικότητα υπογραμμίζεται μέσα από την αντίθεση της συναισθηματικής κατάστασης των δύο πρωταγωνιστών. Εκείνος νιώθει μεγάλη δυσαρέσκεια και λύπη που οφείλεται στη γνώση, ενώ αυτή χαρά που οφείλεται στην άγνοια αυτού που πρόκειται να συμβεί.

Σχήματα λόγου στους στίχους 14-32:

Μεταφορά: ραγίζεται η καρδιά μου

Υπερβολή: και του θανάτου πέφτει

Δραματικός ενεστώτας: πέφτει, ραγίζεται

Τυπικός στίχος δημοτικών τραγουδιών: Από μακριά τους χαιρετά κι από κοντά τους λέει:

Επαναφορά: στίχοι 16-17, 19-20, 29, 31

Να επισημάνετε τα μαγικά στοιχεία που υπάρχουν στο τραγούδι:

Στο τραγούδι υπάρχουν αρκετά μαγικά στοιχεία, πολύ συνηθισμένα και προσφιλή στα δημοτικά τραγούδια, τα οποία βοηθούν στην εξέλιξη του δράματος. Καταρχάς, λοιπόν, το ίδιο γεφύρι ανεξήγητα και επαναληπτικά ολοένα γκρεμίζεται. Αυτή η επίμονη άρνηση του γεφυριού να χτιστεί αποτελεί και τη βασική αιτία που θα προκαλέσει στη συνέχεια το δράμα. Ένα άλλο μαγικό στοιχείο μέσα στο τραγούδι είναι η εμφάνιση του πουλιού με την ανθρώπινη φωνή, το οποίο έρχεται να δώσει λύση στο πρόβλημα των μαστόρων με την προφητική συμβουλή του. Συγχρόνως, όμως, δημιουργεί ένα τραγικό δίλημμα στον πρωτομάστορα, η απόφαση του οποίου θα παίξει καθοριστικό ρόλο στην εξέλιξη της υπόθεσης. Επίσης, μαγικό στοιχείο αποτελεί και πουλί, το οποίο θα μεταφέρει το μήνυμα στη γυναίκα του πρωτομάστορα. Πρόκειται για ένα μαγικό στοιχείο που συναντάμε πολύ συχνά στα παραμύθια, όπου και εκεί τα πουλιά έχουν ανθρωπολαλιά. Τέλος, η κατάρα της γυναίκας να μη στεριώσει το γεφύρι, αλλά όποιος περνάει από εκεί να πέφτει μέσα, ανήκει πάλι στο χώρο του παραμυθιού και των λαϊκών δοξασιών. Η κατάρα θεωρούνταν ότι είχε πολύ μεγάλη δύναμη και, καθώς σχετιζόταν με τη μαγεία, μπορούσε να προκαλέσει μεγάλα κακά. Έτσι, για να αναιρεθεί μια κατάρα, έπρεπε το πρόσωπο που την ξεστόμισε να πει μια νέα κατάρα, η οποία θα ισοδυναμούσε με ευχή. Γι' αυτό και οι εργάτες ζητάνε από την κόρη να αλλάξει την κατάρα της, υπενθυμίζοντας της ότι έχει αδελφό στα ξένα και μπορεί να περάσει από το γεφύρι.

Να επισημάνετε τις συναισθηματικές μεταπτώσεις του πρωτομάστορα:

Σύγκρουση ανάμεσα στο «θέλω» και στο «πρέπει» → εσωτερική πάλη → τραγικό στοιχείο. Ο πρωτομάστορας παρά την αγάπη που τρέφει για τη γυναίκα του, θέτει σε προτεραιότητα την υποχρέωσή του απέναντι στο κοινωνικό σύνολο ενεργώντας έτσι ώστε να εκπληρώσει ένα «κοινωνικό έργο». Η οδύνη αλλά και η συμπόνοια του υπογραμμίζονται από το γεγονός ότι δεν αντέχει να διατυπώσει ο ίδιος το ψέμα το δαχτυλιδιού. Τέλος, παραμερίζοντας τα συναισθήματά του πρωτοστατεί στο στείριωμα της γυναίκας του.

υπάκουη, αφοσιωμένη
πρόσχαρη, καλοσυνάτη
πρόθυμη
τρυφερή
αφελής, ευκολόπιστη

Γλώσσα

Να επισημάνετε τις συναισθηματικές μεταπτώσεις της γυναίκας:

Η ψυχική ευφορία, η αγάπη και το ενδιαφέρον για τον άνδρα της δίνουν τη θέση τους στην αγωνία και τον πανικό, όταν αντιλαμβάνεται την παγίδευσή της, το παράπονο και την πικρία όταν συνειδητοποιεί το οικογενειακό της δράμα, την αγανάκτησή της όταν διατυπώνει την εκδικητική της κατάρα, την αδελφική αγάπη όταν μετατρέπει την κατάρα σε ευχή.

Απλή δημοτική, κυριαρχεί το ρήμα, το ουσιαστικό, οι σύντομες προτάσεις και ο δραματικός ενεστώτας (που δίνει στο ύφος ζωντάνια, αμεσότητα, παραστατικότητα).

Ύφος

Απλό και λιτό. Με τη χρήση του διαλόγου και του δραματικού ενεστώτα αποκτά ζωντάνια αμεσότητα παραστατικότητα. Τα ασύνδετα σχήματα προσδίδουν γοργότητα.

Νόμος των τριών

Εκφράζεται σε δυο στίχους. Στον ένα περιέχονται δυο έννοιες και στον άλλο μια έννοια σπουδαιότερη, που αποτελεί είτε το καλύτερο είτε το χειρότερο.

«πουλάκι...χελιδόνι», « Ένας...πιχάει», «η μια `χτισε... το γιοφύρι».

Μοτίβα, χαρακτηριστικά των δημοτικών τραγουδιών

α. Το στοιχείο της υπερβολής και του αδυνάτου: στίχοι 1, 14, 32, 44-45.

β. Ο νόμος των τριών: στίχοι 11-12, στίχος 16, στίχος 19, στίχος 29, στίχοι 33-34, στίχοι 37-38

γ. Ο αριθμός τρία και τα πολλαπλάσια του: σαράντα πέντε, εξήντα, τρεις αδερφάδες είμαστε, κι οι τρεις κακογραμμένες.

δ. Επαναλαμβανόμενοι στίχοι: ολημερίς το χτίζανε, το βράδυ εγκρεμιζόταν / δεν εκελάηδε – παρά εκελάηδε / αργά ντυθεί ... γιοφύρι-γοργά ... γιοφύρι / το δαχτυλίδι να `βρει; - το δαχτυλίδι να βρω / τράβα τον άλυσο – τράβα την αλυσίδα / κόρη το λόγον άλλαξε κι άλλη κατάρα δώσε – κι αυτή τον λόγον άλλαξε κι άλλη κατάρα δίνει / πόχεις μονάκριβο αδερφό, μη λάχει και περάσει ότι έχω αδερφό στην ξενιτιά, μη λάχει και περάσει.

Η αλβανική παραλλαγή - Το κάστρο της Ροζάφα

Παραλλαγές του τραγουδιού υπάρχουν σε όλη την περιοχή των Βαλκανίων

Έπεσε η ομίχλη πάνω από την Μπούνα και την κάλυψε ολόκληρη. Τρεις μέρες και τρεις νύχτες η ομίχλη έμεινε εκεί. Μετά τρεις μέρες και τρεις νύχτες ένας αδύναμος άνεμος Έπνευσε και ανύψωσε την ομίχλη. Την ανύψωσε και την πήγε μέχρι τον τάφο του Βαλδανούζι. Εκεί στην κορυφή του λόφου, τρία αδέρφια δούλευαν. Έχτιζαν κάστρο μέγα. Τη μέρα έχτιζαν Το βράδυ γκρεμιζόταν, κι έτσι δε χτιζόταν. Περνάει, λοιπόν, από εκεί ένας καλός γέροντας. Καλή δουλειά, ω τρία αδέρφια. Να'σαι καλά, ω καλέ γέροντα. Πού τη βλέπεις όμως συ την καλή δουλειά; Τη μέρα το υψώνουμε, τη νύχτα καταρρέει. Ξέρεις κανα λόγο να μας πεις χαρμόσουνο; Τι πρέπει να κάνουμε για να κρατήσουμε τους τοίχους στα πόδια τους; Εγώ ξέρω - αποκρίνεται ο γέροντας - αλλά δειλιάζω να σας πω, γιατί είναι αμαρτία. Ριξ' την αμαρτία πάνω μας, γιατί θέλουμε να κρατήσουμε στα πόδια του αυτό το κάστρο. Ο καλός γέροντας σκέφτεται και ρωτάει: - Είστε παντρεμένοι, ω παλικάρια; Τις έχετε εσείς οι τρεις τις τρεις κοπέλες σας; Παντρεμένοι είμαστε, του λένε εκείνοι, και οι τρεις τις έχουμε τις τρεις κοπέλες μας. Για πες, λοιπόν, τι πρέπει να κάνουμε, για να στεριώσει αυτό το κάστρο;

Αν θέλετε να στεριώσει δεσμευτείτε με όρκο: Μην πείτε στις γυναίκες σας, στο σπίτι μη μιλήστε για τα λόγια που εγώ θα πω. Μια από τις τρεις συννυφάδες που θα'ρθει αύριο να σας φέρει φαγητό, να την πάρετε και να την χτίσετε ζωντανή στον τοίχο του κάστρου. Τότε θα δείτε ότι ο τοίχος θα στεριώσει και θα επιζήσει αιωνίως. Αυτά είπε ο γέροντας και σε μια στιγμή εξαφανίστηκε. Συμφορά, ο μεγάλος αδερφός πάτησε τον όρκο του και δεν κράτησε το λόγο του. Μίλησε στο σπίτι, είπε στη γυναίκα του να μην πάει εκεί την επόμενη μέρα. Κι ο μεσαίος αδερφός πάτησε τον όρκο του: όλα τα είπε στη γυναίκα του. Μόνον ο μικρός κράτησε το λόγο του, δε μίλησε στο σπίτι και στη γυναίκα του δε μίλησε. Ξημέρωμα κι οι τρεις σηκώνονται νωρίς και πάνε στη δουλειά τους. Τα σφυριά κομαντιάζονται, οι πέτρες διαλύονται, οι καρδιές χτυπάνε, οι τοίχοι υψώνονται. Στο σπίτι η μάνα των αγοριών δεν ξέρει τίποτε.

Λέει στη μεγάλη: Καλέ μεγάλη νύφη, οι μάστορες θέλουν φαΐ και νερό. Πρέπει να τους πάμε κολοκύθες. Της απαντάει η μεγάλη νύφη: Πιστεψέ με μάνα, σήμερα δεν μπορώ να πάω, γιατί είμαι άρρωστη. Γυρνάει και λέει στη μεσαία: Καλέ μεσαία νύφη, οι μάστορες θέλουν φαΐ και νερό. Πρέπει να τους πάμε κολοκύθες. Πιστεψέ με μάνα, σήμερα δεν μπορώ να πάω, γιατί έχω να πάω στους συγγενείς μου. Τότε η μάνα των αγοριών γυρνάει και λέει στη μικρότερη: - Καλέ μικρή νύφη. Η μικρή νύφη όρθια στα δυο της πόδια: - Ορίστε μητέρα. Οι μάστορες θέλουν φαΐ και νερό. Πρέπει να τους πάμε κολοκύθες. Πιστεψέ με μάνα, εγώ θα πάω. Αλλά έχω γιο μικρό. Θέλει να θηλάσει, θέλει να πιει και κλαίει. Ξεκίνα γρήγορα, γιατί το γιο τον έχουμε εμείς, δεν τον αφήνουμε να κλαίει, λένε οι συννυφάδες. Σηκώνεται η μικρή γυναίκα, η καλή, παίρνει ψωμί, νερό και κολοκύθα, φιλάει το γιο στα δυο του μάγουλα, ξεκινάει και κατηφορίζει στην Καζένα, εκεί ανεβαίνει το λόφο του Βαλδανούζι, κοντεύει στον τόπο των μαστόρων. Εκεί είναι οι δυο κουνιάδοι και ο άνδρας της. Καλή δουλειά, ω μάστορες. Μα τι είναι αυτό; Σταματάνε τα σφυριά και κόβονται, αλλά οι καρδιές χτυπούν όλο και πιο δυνατά. Τα πρόσωπα χλομιάζουν. Όταν βλέπει ο μικρός τη γυναίκα του, πετάει το σφυρί απ' το χέρι, καταριέται την πέτρα και τον τοίχο. Η γυναίκα του του λέει:

- Τι έχεις αφέντη μου; Γιατί καταριέσαι τον τοίχο και την πέτρα; Πετιέται τότε ο κουνιάδος, ο μεγάλος: Ω έχεις γεννηθεί σε μαύρη μέρα, νύφη μου. Εμείς συμφωνήσαμε να σε χτίσουμε ζωντανή στον τοίχο αυτού του κάστρου. Έχετε γεια, ω κουνιάδοι. Θα σας αφήσω όμως μια τελευταία επιθυμία: όταν με χτίσετε στον τοίχο, να αφήσετε έξω το δεξί μου μάτι, να αφήσετε έξω το δεξί μου χέρι, να αφήσετε έξω το δεξί μου πόδι, να αφήσετε έξω το δεξί μαστό μου. Γιατί το γιο μου τον έχω μικρό όταν θα αρχίσει να κλαίει με το ένα μάτι θα τον βλέπω με το ένα χέρι θα τον νανουρίζω με το ένα πόδι θα του κουνώ την κούνια και να του δίνω το δεξί μαστό μου να πίνει, όταν κλαίει. Να ζεσταθεί ο μαστός μου, το κάστρο να στεριώσει, ο γιος μου να γίνει παλικάρι να γίνει βασιλιάς, να βασιλέψει. Παίρνουν τη μικρή νύφη και τη χτίζουν στα θεμέλια τούτου του κάστρου. Και οι τοίχοι σηκώνονται, υψώνονται δεν πέφτουν πια σαν πρώτα. Πλάι στους τοίχους βρεγμένοι στέκουν Και μουχλιασμένοι ακόμη και σήμερα οι βράχοι, Γιατί συνεχίζουν τα δάκρυα της μάνας για το γιο της Κι ο γιος μεγάλωσε, θάρρεψε και πολέμησε.

Δημιουργική γραφή

Με αφετηρία αυτό το δημοτικό τραγούδι γράψτε το δικό σας ποίημα, τραγούδι ή κείμενο. Μπορείτε ακόμη να δώσετε το δικό σας τέλος στη ιστορία.

Τουλάκι εδιάβη κι έκατσε αντίκρυ στο ποτάμι,
δεν εκελάδη σαν πουλί, μηδέ σα χελιδόνι,
παρά εκελάδη κι έλεγε, ανθρώπινη λαλίτσα

«Α δε στοιχειώσατε άνθρωπο, γιοφύρι δε στεριώνει και μη στοιχειώσατε ορφανό, μη ξένο, μη διαβάτη παρά του πρωτομάστορα την όμορφη γυναίκα πόρχεται αργά τ' αποταχί και πάρωρα το γιόμα»